

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי

כניסת שבת: 16:41

יציאת השבת: 17:47 לדעת ר"ת: 18:20

בתם פז – מיאוריט צל הפרשה

עטרת פז

וַיֹּאסֶר אֶת רֶכְבּוֹ וְאֶת עֲמֹו לָקַח עִמּוֹ (יד, ו)

מהיכן למצרים היו שש מאות רכב סוסים?

המלבי"ם כותב: על לשון הפסוק ויאסר. ובאשר חשבו שישאל בורחים ונבוכים ויראים וחושבים לשוב למצרים לא לקח עמו עם רב רק אסר את רכבו המיוחד לו, ולקח עמו את עמו שהם החיל שהם שומרי ראשו, ולקח עמו שש מאות רכב ורכב מצרים, שגם הם לא היו הרבה, כי כל הסוסים מתו בדבר ולא נשארו רק סוסי הירא את דבר ה'. ע"כ. סוסים (יראי ה' במכת הברד) אלו הוחבאו במצרים בביתם, ופרעה הקריב את הפורענות לבוא עליו.

קשה לזווג

וקשין לזווג כקריעת ים סוף, שנאמר: (תהלים סח) אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות (סוטה ב).

מעשה ונודמנו תחת חופה אחת שנערכה באנטוורפן שבבלגיה הגאונים רבי חיים קרייזוירט, גאב"ד אנטוורפן, והגרי"צ דונר, ראב"ד בלונדון, שהיה סב החתן.

כאשר הגיעה עת החופה, פנה הגר"ח קרייזוירט להגרי"צ דונר וביקש ממנו לסדר את הקידושין, כיוון שהוא סב החתן. הגרי"צ דונר התנגד בטענה שהגר"ח הוא המרא דאתרא, וביקש שהגר"ח יסדר את הקידושין, כי תפקיד זה שייך לרב העיר. וכך החל וויכוח ממושך ומרתק, כאשר כל צד מכבד את זולתו בסידור החופה והקידושין.

לבסוף ניגש הגר"ח קרייזוירט והכריז: 'אני ממנה את הגרי"צ דונר למרא דאתרא דאנטוורפן לרבע שעה...' רק אז ניאות הסבא לגשת לסידור הקידושין.

שירות בריאות

כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בַּמִּצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יי רַפְאֵל (טו, כו)

כידוע ר' יהודה נתן סימנים לעשר מכות דהם דצ"ך עד"ש באח"ב, והם עולים למספר 501, וכאן בפרשתנו "כל המחלה אשר שמתי וכו'", המילה אשר עולה גם למספר 501, לכן נאמר "כל המחלה" אשר היינו 10 המכות, ודו"ק.

מובא במדרש (ילקוט) שפרעה ספג על אמירותיו מידה כנגד מידה וז"ל המדרש: "פרעה אמר לא ידעתי את ה' נעשה כחשן שנאמר ה' הצדיק, הוא אמר וגם את ישראל לא אשלח והוא בעצמו שלחן שנאמר ויהי בשלח פרעה, ברצות ה' דרכי איש אלו ישראל שכתוב בהן כל איש ישראל, גם אויביו ישלים אתו זה פרעה שכתוב בו אמר אויב לכך נאמר ויהי בשלח פרעה." ע"כ.

ומצינו בספר מגן אבות (לרשב"ץ על אבות פ"ב) המדבר מענין זה, וז"ל: אעפ"י שבטלו כל המדות, מדה כנגד מדה לא בטלה, שנאמר בַּשְּׁלַחַה בְּשִׁלְחָה תִּרְיַבְנָה (ישעיהו כו, ח). וסוף מי שהציפוך, יצפון כי לא היה להם להרג, כי אין הדבר מסור אלא לבית דין, וההורגו בלא דין חייב מיתה, אלא שמגלגלין חובה על ידי חייב, וכמו שאמרו במסכת מכות (י) פרק אלו הן הגולין, וְהַאֲלָקִים אָנָּה לִידֹ (שמות כא, יג), הרי שהרג זה מזיד ולא היו שם עדים, וזה שהרג שוגג ולא היו שם עדים, הקב"ה מזמנן לפונדק אחד וזה שהרג שוגג עולה בסולם ונופל על זה שהרג מזיד, והעדים מעידים עליו וגולה. נמצא שהורג מזיד, נהרג, וההורג שוגג, גולה. וזהו שנאמר: כֹּאֲשֶׁר יֹאמֵר מִשַּׁל הַקְּדָמִי מִרְשָׁעִים יֵצֵא רִשָׁע (שמואל-א, כד, יג), זו היא התורה שהיא משל קדמונו של עולם... ע"כ.

אותו רשע, פרעה, חשב שמילותיו ומדותיו הרעות הן כלא כלום, ראה מה שנכתב בספר חובות הלבבות (שער ה - שער יחוד המעשה פ"ה) "...היצר וישתדל לברר אותו אצלך, הוא, שנפשך אין לה קיום מבלתי הגוף ושהיא נפסדת בהפסד גופך, ושאין לה מציאות אחר המות בדמיונות, שאינם מתקיימות כשיתבונן בהם האדם, כדי שתהיה סבה לבקשת ההנאות הכלות והתאוות האובדות ושתאמר, כמו שאמר הכתוב על אנשי הדעת הזאת: אכל ושתו כי מחר נמות..." ע"כ, דהיינו שמותר בעולם הזה לעשות מה שחפצים, הרי במילא מתים.

בא ה' יתברך והוכיח לאותו רשע (פרעה) במידה שהוא מודד, מודדים אותו, ואף גורמים להראות בזוי ושפל, שגרים ליציאת ישראל ממצרים, וכלשון המדרש הנ"ל: הוא אמר וגם את ישראל לא אשלח והוא בעצמו שלחן שנאמר ויהי בשלח פרעה.

ד"ת לעיני הגה"ק רבי נסים פרץ בן סוליקה זצ"ל
לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
נתרם על ידי המשפחה

א הליכות מלכו

נושא: שבת ט"ו בשבט

קומי אורי - סיפור לשבת

מעשה באחד מהאנוסים בתקופת האינקוויזיציה הצליח להימלט מפורטוגל והגיע לצפת שבגליל. מיד בבואו לצפת הזדמן האיש לדרשתו של הרב, והדרשה - עסקה ב**לחם הפנים**, שהיה במקדש מידי שבת בשבתו.

תוך כדי דבור פלט הרב הדורש אנחה כבדה ובקול ספוג צער אמר: "ועכשיו, אין לנו דבר מוכן, כדי שיחול השפע גם על הבלתי מוכן".

שב האנוס לביתו ובתום לב ציווה על אשתו, כי מידי שבוע בשבוע, ביום השישי, תכין שתי ככרות לחם, עשויות קמח המנופה י"ג פעם, את הבצק עליה ללוש בטהרה - כך אמר - ולאפות היטב בתנור ביתם. זאת, משום שרצונו להקריב את הלחם לפני ה', כפי שהיה במקדש.

בצייתנות מלאה האשה את הבקשה. מדי יום שישי הייתה אופה - על פי הוראותיו המדויקות של בעלה - שתי ככרות לחם, הבעל נוטל היה את הכיכרות אל בית הכנסת, שם התחנן והתפלל לפני ה', שיקבל את לחמו ברצון. ובתום תפילתו - היה יוצא מבית הכנסת ומותיר אחריו את שתי הכיכרות.

לשמש בית הכנסת נכונה מתנה מידי שבוע בשבוע: בכל יום שישי היה מוצא בבית הכנסת שתי ככרות לחם טריות וניחוחיות. מי הביא את הכיכרות - זאת לא ידע. אף לא טרח לברר. שמח וטוב לב היה נוטל את שתי הכיכרות לביתו ומענג בהן את שבתו.

לעת ערב היה אותו אנוס שב לבית הכנסת, וכמובן - את שתי כיכרותיו לא מצא. שמחה גדולה מלאה את לבו. וכך היה מספר לאשתו: "השבח לה, שלא בזה את בקשתי וקבל את לחמי ואף אכלו בעודנו חס וטרי. וא"כ, עליך להמשיך ולהקפיד על הכנתו עשרת מונים. הן חובה עלינו לגרום לאלוקינו נחת רוח! כך נהגו האנוס ואשתו לטרוח באפית הלחם ולהביאו לבית הכנסת מידי שבוע בשבוע.

והנה, באחד מערבי השבתות, בא הרב אל בית הכנסת וניצב על הבמה כדי להתכונן לדרשה שאמור הוא לשאת ביום המחרת, יום שבת קודש. עודנו עמד שם - ואל בית הכנסת נכנס האנוס ובידיו שתי ככרות לחם, כמנהגו. הניח את הלחם והחל שוטח את דברי תחנונו, בלי להרגיש ברב, הניצב על הבמה. והרב עקב אחר מעשי האנוס. ברגע הראשון נדהם למראה עיניו, אך מיד התעשת והחל גוער בקולי קולות: "שוטה שכמו! כלום הקב"ה אוכל ושותה? בוודאי השמש הוא שלוקח את לחמך, ואתה - בתמימותך - מאמין שה' מקבלו! הן זהו חטא כבד מנשוא ליחס גשמיית לה' יתברך". מבט אחד לעבר האנוס גילה לרב ולשמש כי פניו חפו ועיניו החלו זולגות דמעות. "ימחל נא לי הרב על טעותי", התחנן האיש. "לא הבנתי את הדרשה בדבר לחם הפנים... מצוה התכונתי לעשות - והנה, עברה חמורה עברתי..."

עודנה בוכה בדמעות שלישי, ואל בית הכנסת נכנס אדם נוסף, היה זה שליח של האר"י הקדוש. פנה השליח אל הרב וכך אמר לו: "שוב לביתך ואמור לבני משפחתך כי ביום המחרת, באותה שעה שבה התכוננת לדרוש את דרשתך בבית הכנסת - מות תמות! כבר הוכרז על כך למעלה בשמים!"

נבהל הרב למשמע הבשורה הרעה. חיש מהר נשאווה רגליו אל האר"י הקדוש. "מה חטאתי שכך באה לי?" השיבו האר"י: "כיון שביטלת נחת רוח שהיה לקדוש ברוך הוא - נגזר עליך כזאת. דע לך, כי מיום שחרב בית המקדש לא נגרמה למלכו של עולם נחת רוח כפי שגרמו לו מעשי התמימים של האנוס הזה, בהביאו את שתי הלחם ובסברו שה' קבלם. על שום שאתה גרמת לו להפסיק להביאם - נגזרה עליך מיתה, ואין כל פתח של תקוה להצלה!" עצוב ומתייסר שב הרב לביתו והודיע לבני משפחתו את דברי האר"י הקדוש.

ואכן, ביום המחרת - הוא יום שבת קודש - בשעה שאמור היה לדרוש בבית הכנסת, השיב הרב את נשמתו ליוצרה.

(מעשיהם של צדיקים).

בליל ט"ו בשבט נהגו בקהילות ישראל לאכול סוגים רבים של פירות, ובפרט פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ככתוב בתורתנו הקדושה: (דברים ת. ת. ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש. (ופירוש "דבש": תמרים. וכמבואר בירושלמי פ"א דביכורים ה"ג.) ופירות שבעת המינים קודמים לברכה לכל שאר מיני פירות העץ.

סדר המנהג: סדר הלימוד בליל ט"ו בשבט קוראים תחילה במשנה ובזוהר אשר הם קשורים ביום זה, וקשורים לפרי שאותו נאכל, הגאון רבי יעקב רקח זצ"ל, מגאונים לוב, הדפיס ספר מיוחד לליל ט"ו בשבט בשם "פרי עץ הדר", אשר ספר היווה אור לישראל במושבתם, וספר זה זרם לכל קהילות ישראל, והתקינו סדר זה בקהלתם ע"פ הסדר של רבנו יעקב רקח זצ"ל בספרו "פרי עץ הדר". על סדר זה שהתקין רבי יעקב רקח, כתב מרן הגר"ע יוסף שליט"א, שיש ללמוד מספר זה בהבנה יתרה ככל האפשר, ולא בקריאה בלא הבנה, ובפרט יש ללמוד בהלכות השייכות לדיני ט"ו בשבט בענייני ערלה תרומות ומעשרות, ולהשתדל כאמור ללמוד בהבנה את הדברים, ולא בקריאה בלבד, כי אם קורא בלא להבין, לא נחשב ללימוד כלל, ורק בקריאת הזוהר הקדוש, אף שאינו מבין, מכל מקום נחשב לימוד.

המקור לדברי רבנו יעקב רקח זצ"ל, בהכינו את סדר ט"ו בשבט, כפי הנראה מספר חמדת ימים המיוחס לרבי בנימין הלוי, ונצטט:

"זמנהג טוב להולכים בתמים להרבות בפירות בעצם היום הזה ולומר דברי שירות ותשבחות עליהן... ואף כי בדברי רבנו האר"י אין זכר לט"ו בשבט... מכל מקום תיקון נפלא הוא בנגלה ובנסתר..." מחבר הספר מביא את דברי המהר"ח"ו, שיש שלשים מיני פירות (בארץ - ישראל), עשרה מהם שנאכלים קליפה ותוך, עשרה שקליפתם נאכלת ותוכם נזרק ועשרה שתוכם נאכל וקליפתם נזרקת, ושלושים הסוגים הללו כנגד עשר הספירות הקיימות בכל אחד משלושת העולמות: עולם הבריאה, עולם היצירה ועולם העשייה. אכילה מפירות האילן מקבילה לתיקון האדם והתקדמותו בעולמות הרוחניים, ומטרתה "להשפיע את שפע האילן הקדוש - עץ החיים". ע"כ.

לפי זה נקבע סדר מיוחד לט"ו בשבט, לפיו אוכלים שלשים מיני פירות, שותים ארבע כוסות יין אדום ולבן ואומרים קטעים מהמקורות, המבטאים את ההקבלה בין צמיחת העץ לבין שיבת העם לארצו, בין תחיית הטבע לתחיית העם, וכן יש בכך סמל לתיקון האדם, בבחינת "כי האדם הוא עץ השדה". ועל זה הותקן סדר זה בספר "פרי עץ הדר", וזכה לתפוצה רחבה בקרב קהילות המזרח. עד מהרה הפך ספרו של הגאון רבנו יעקב רקח זצ"ל למנהגם של תפוצות ישראל, אשכנזים וספרדים כאחד.

ד"ת לע"נ מרת מרים ארביב בת ר' אברהם ועזיזה ז"ל
נלב"ע שבת קודש י"ז בשבט התשע"א, ת'נצ'ב'ה'